

Zilverreigers in

● Grote zilverreiger.
Tekening: Jos Zwarts.

In het Naardermeer doet het Spookgat zijn naam eer aan. Iedere najaarsavond dalen vlak voor het donker witte gedaanten neer in het riet. Het zijn grote zilverreigers die hier een gezamenlijke slaappleats hebben.

Het aantal grote zilverreigers is in Nederland in de afgelopen jaren spectaculair gegroeid. Was de soort zo'n veertig jaar geleden nog zeer zeldzaam, inmiddels is de grote zilverreiger een algemene verschijning. Overdag zijn ze solitair, om zich in de schemering te verzamelen in een rietkraag of moerasbos. Door overwintersaars uit Oost- en Zuid-Europa nemen de aantallen in de winter flink toe.

Sinds 2004 worden in het Naardermeer jaarlijks de slapende grote zilverreigers in het Spookgat geteld. Eerst door Rombout de Wijs en vanaf 2012 door ondergetekende. Sovon coördineert deze slaapstellingen in oktober, december en februari.

Resultaten

In de loop der jaren zijn de aantallen op de slaappleats toegenomen (zie

staafdiagram). In december 2015 en in oktober 2019 werden de hoogste aantallen slapers geteld (resp. 72 en 73). De eerste jaren sliepen de vogels op een rieteiland. Toen dit eiland door oeverafslag verdween, weken de reigers in 2015 uit naar een nabijgelegen rietkraag. De aantallen pieken de laatste jaren in december, voor 2011 was dat in oktober.

Slaapgewoontes

Vlak voor zonsondergang meldt een enkele vogel zich op de slaappleats. In het volgende halfuur vallen eenlingen of kleine groepjes in en sluiten zich aan bij de groep. De zwijgzame vogels protesteren rappend als een soortgenoot te dichtbij komt. Na wat opvliegen en imponeergedrag met breed uitzwaaiende vleugels keert de rust terug. De eerste vogels zijn nog zichtbaar

wit, maar na zonsondergang zie je plots grijze silhouetten. Nieuwe vogels blijven binnenvallen tot het bijna donker is. Daarna komen er nog kolganzen luid gakkend invallen en dan is het volledig donker. Tijd voor mij om weer stilletjes plonzend met de roeiboot te vertrekken.

Verstoring

Als de slaappleats in de schemering wordt verstoord door een langsvarend bootje, dan vliegen de vogels massaal op, om pas terug te keren in het allerlaatste licht.

Een enkele keer komt er geen vogel op de slaappleats. Soms met een duidelijke oorzaak: vorst en ijs. Ook bij extreem hoog water reageren de vogels direct: ze komen niets vermoedend aanvliegen, om bij het dalen te twijfelen en laag door te vliegen naar een mij onbekende zuidwestelijker

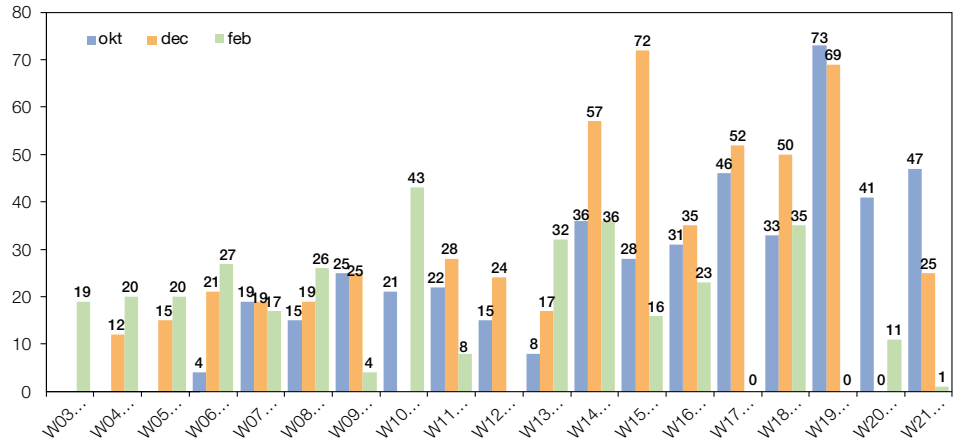
● Grote zilverreiger. Foto: Peter van Graafeiland.

Landelijk

In Nederland slapen naar schatting gemiddeld 3500 grote zilverreigers in de winter. In 2015/16 waren dit er 8900 tijdens een zeer goed veldmuizenjaar (Klaassen & De Jong, 2015). Begin 2019 en 2020 lag het zwaartepunt in Zuidwest-Friesland, waar tot 700 vogels op een slaappleats werden geteld. Niet toevallig viel dit samen met een flinke veldmuizenpiek. In 2016 was juist de Biesbosch koploper, met bijna 550 slapers. Gedurende de winter verspreiden de vogels zich over het land, afhankelijk van de voedselsituatie (muizen) of het weer. Als er vorst invalt zoeken ze hun heil zuidelijker.

het Spookgat

● Aantal grote zilverreigers op slaappleaats in oktober, december en februari 2004-2022 (tot en met winter 2005-2006 werd er alleen in december en februari geteld; december 2010 is er niet geteld).

● Grote zilverreiger. Foto: Peter van Graafeiland.

● Spookgat slaappleaats. Foto: Rob Baars.

Broedgevallen Naardermeer

In het Naardermeer zijn slechts drie broedgevallen vastgesteld: in 1992 is er één en in 1993 zijn er twee nesten ontdekt in het Diemontsbos. De nesten bevonden zich in de top van een zwarte els (*Alnus glutinosa*) in een kolonie blauwe reigers (Van der Kooij & Voslamber, 1997). In 2018 is een solitair nest gevonden in een rietkraag van Vak 4, als bijvangst van de jaarlijkse purperreigertelling.

plek. Wellicht zoeken ze dan gezelschap bij de aalscholvers. In 2020 was ik getuige van iets vreemds. In december was de slaappleaats helemaal verlaten, zonder duidelijke reden. Het waterpeil was niet bijzonder hoog en het vroom niet. Twee maanden later waren er maar enkele slapers aanwezig, niet meer in de bekende rietkraag maar op een klein rieteiland in de buurt. De gebruikelijke slaappleaats was

blijkbaar niet veilig meer; wellicht was deze verstoord door een passerende vos (*Vulpes vulpes*) of boom-marter (*Martes martes*). Als de groep in de toekomst weer aangroeit zullen nieuwkomers door ruimtegebrek waarschijnlijk de vaste oever weer bezetten. Zo gaat dat met een opportunistische soort als de grote zilverreiger.

Rob Baars, Rob_Baars@hotmail.com

Literatuur

- KLAASSEN, O. & A. DE JONG, 2015. De winter van 2014/15 zag wit van de Grote Zilverreigers. Sovon-Nieuws jaargang 28(2): 8-9.
- KOOIJ, H. VAN DER, & B. VOSLAMBER, 1997. Aantalsontwikkeling van de Grote Zilverreiger *Egretta alba* in Nederland sinds 1970 in een Europees perspectief. Limosa 70(3): 119-125.
- www.sovon.nl. [O.a. Slaappleaatsen (15/16-19/20) op <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1210>.]